

BESZÁMOLÓ PÁNYA ISTVÁN PHD VÉDÉSÉRŐL

LENNER TIBOR

„A hódoltsági területek középkori és kora újkori településtopográfiájának kutatási módszertana Bács, Bodrog és Solt vármegyék példáján” címmel nyújtott be értekezést Pánya István, a Kecskeméti Katona József Múzeum munkatársa a Szegedi Tudományegyetem Földtudományok Doktori Iskolához. Témavezetői Dr. Nagy Gábor és Dr. Bajmócy Péter egyetemi docensek voltak a SZTE TTIK Gazdaság- és Társadalomföldrajzi Tanszékéről.

A dolgozat témaválasztása rendkívül időszerű, mivel még napjainkban is komoly hiányosság tapasztalható az egykori hódoltsági területeken folytatott komplex szemléletű helytörténeti kutatásokban. A munka erőssége az interdiszciplináris megközelítés volt. Újszerűségét az adta, hogy a Jelölt a hagyományos településtörténeti kutatási módszereket új térinformatikai metodikákkal ötvözte és egészítette ki. Ez által egyedülálló, sokrétű felhasználásra alkalmas adatbázist és térinformatikai keretrendszert hozott létre. Az eredmények jelentős előrelépést jelentenek a tudományterületen mind gyakorlati, mind módszertani szempontból. A kutatásban szintén új elemként jelent meg a közösségi régészet bevonása az adatgyűjtésbe. A bemutatott módszerek más (hasonló forrásadottságú) területeken is jól alkalmazhatók a jövőben. A dolgozat nyilvános vitáját 2023. május 16-ra tűzte ki a Természettudományi és Informatikai Kar Doktori Tanácsa. A bizottság elnöke Prof. Dr. Rakonczai János, a SZTE TTIK Geoinformatikai, Természet- és Környezetföldrajzi Tanszék professzor emeritusa volt, tagként pedig Dr. Egedy Tamás tudományos főmunkatárs, ELKH CSFK Földrajztudományi Intézet munkatársa működött közre. A disszertációról Dr. Lenner Tibor egyetemi docens (ELTE Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ) és Dr. K. Németh András tudományos főmunkatárs (Wosinsky Mór Megyei Múzeum) készítettek bírálatot.

A Jelölt az eredményeket bemutató prezentáció és az azt követő vita során magabiztos háttértudásról, kiváló előadói- és vitakészségről, kiforrott kutatói szemléletről tett tanúbizonyságot. A prezentáció során a Jelölt rávilágított a kutatás nemzetköziesítésének lehetőségére, amely nem csak a közvetlen határmenti régió kutatói közösségének érdeklődésére tarthat számot.

A Bizottság önálló új tudományos eredménynek fogadta el a dolgozat következő tézispontjait: a településhatárok rekonstrukciójáról, a középkori települések belterületeinek felderítéséről, a morfológiai típusok földrajzi elterjedésében tapasztalható szabályosság és különbség feltárásáról és a települések folytonosságáról szóló tudományos megállapításokat. A dolgozat utolsó tézisei részben már a kutatás továbblépési lehetőségeit mutatták be. Így

pl. a Solt, Bodrog és Bács vármegyék vizsgálata során szerzett tapasztalatok alapján a Duna-Tisza köze további vármegyéire, valamint a hódoltság egészére ki lehet terjeszteni a kutatást. Továbbá a disszertációban bemutatott módszertan jelentősége abban rejlik, hogy lehetőséget teremt a hazai történeti topográfiai kutatások homlokteréből kimaradt területek/vármegyék (Baranya, Valkó, Szerém, Csongrád, Békés, Arad, Torontál, Krassó, Keve stb.) korszerű, térinformatikai alapú vizsgálatára. Ezen túlmenően jó hatásokkal vizsgálhatók a Kárpát-medence azon részei, melyek a török hódoltság idején kevesebb pusztulást szenvedtek, s ezáltal táji és település szinten is nagymértékű a kontinuitás (Dunántúl, Felvidék, Kárpátalja, Erdély), illetve kedvezőek a forrásadottságok. A disszertáció megtekinthető az SZTE Doktori Értekezések Repozitóriumában: [https://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/11337._A védés](https://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/11337._A_védés) 100%-os eredménnyel zárult.